

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY
KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

 DATA: **23 maja 2019 r.**

 GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

 CZAS PRACY: **180 minut**

 LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63**
**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

 dostosowania
kryteriów oceniania

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

NOWA FORMUŁA

MOK-R1_1P-192

Przeczëtôj tekst i wëkònôj zadania 1.–6. Odpòwiescë dôwôj blòs pò kaszëbskù.

Ana Gliszczinińskô

Prze arbace (òkã szkòlny)

Jón Natrzecy, tim razã wespól z Kazmierzã Rolbiecczim, jidze zòs kãsk dali. I mòże rzec, że znòwù mdze „cos do pòczëtaniégò” i „cos do òbezdrzeniô”. Przë arbace, bò wejle prawie 40 strón kòmiksu sygnie, cobë blòs jednã taskã dopic.

Ò nã arbatã prawie w tim wszëtczim jidze i taczi je téz titel nònowségò kaszëbsczégò fòtokòmiksu. Trzeba nadcziđnac – pierszégò na Kaszëbach. Ùtwòrcã scenarnika je Jón Natrzecy – bëlno znóny ju z pòrà ùdònëch ksążkòwëch pòdjimiznów, w chtërnëch miòł starã weńc z kaszëbizną na kãsk jinszé jak donëchczas lëteracczé stegnë. Bëła ju kònwencjò science fiction w dokazu *Nalazlé w Bëtowie* (2008), kriminalnégò romana w *Kòmùdze* (2011) czë ùczba historie w kòmiksu *Szczeniã Swiãców* (2010), w chtërnym Natrzecy bëł àutorã tekstu.

Arbata parłãczy w se kãsk fantasy i kriminalną kònwencjã, a wszëtko to je zamklë w fòrmie fòtokòmiksu. I tu je widzec prawie to nowé, czegò w naji lëteraturze jesz nie bëło. Òdjimniãca – kãsk techniczno òdjawernioné, kãsk przerisowóné – akùratno wespòlrobiã z tekstã, chòcle písónégò słowa nie je wiele. Òbrazë sã tuwò nòwòzniészé i twòrzã przëdny strzòdk kòmùnিকacji z czëtińcã, przekazëjã całã dramaturgiã dziejaniô. Ùdba wëzwëskaniô fòtografie sprawiła téz, że bòhaterowie nie sã sztëczny, daleczy i cëzy. Nawetka mòże sã niejednëmù zdawac, że tëch lëdzy ju gdzes mò widzóné... Czë przez to całò fabùła nie je barzi wiarëwòrtnô? Àutorowi òdjimków a téz graficznégò zrëchtowaniô – dosc dobrze znónémù fòtografowi Kazmierzowi Rolbiecczémù – ùdało sã tak zestawic òbròzczi i jiné graficzné elementë, że pòwsta klarownò i logicznò òbrazowò-tekstowò całosc.

Akcjò rozwijò sã baro chùtkò i wcygò czëtińca do nédzi ju zapëzglónégò w rozmajité docygania. Wòrt jesz nadcziđnac, że ùsòdzca scenarnika rozmiòł w nã kriminalną dzysdniowã historëjã wpisac mòtiwë znóné z kaszëbsczij lëteraturë i lëdowi kùlturë. Tak wej Dark mdze téz biòtkòwòł sã z ùkòzkama i pòtkò na swòji stëgnie kròlewionkã. Jaczé je rozpëzglenié wëzgòdczi? Chto zabijò na bëtowsczi zemi?

Arbata je na gwës wòrtnò przeczëtaniô i òbezdrzeniô. To cos na grańcë midzë filmã a ksążkã. Letczé i przëjemné. Òkróm tegò jãzëk bòhaterów nie je wëmészlnã, cëzo brzëmiãcã, słowarzowã kaszëbizną, le takã domòcã, codniowã. [...]

Jón Natrzecy i Kazmierz Rolbiecczi wëchòdajã procëm najim pòtrzëbnotóm. Ùdba baro dobrò. Leno... to szmakò za wicy. Chcëmë bëc dobri mëslë, że to zòczãtk całi serie kaszëbsczich fòtokòmiksów. Tegò àutoróm i czëtińcóm žëczã.

Na spòdlim: A. Gliszczinińskô, *Przë arbace (òkã szkòlny)*, „Pomerania”, nr 1, 2013, s. 56–57.

Zadanié 1. (0–1)

Wëbierzë pasownã òdpòwiëdz.

Kòmiks *Arbata* wòrt je przeczëtac, bò

- A. je zapisóny w sztandarizowóny kaszëbiznie, to dokòz z òbrëmiô wësoczi kùlturë.
- B. parłãczy znanczi rozmajitëch òrtów kùnsztu, pòsługiwò sã swòjno brzëmiãcã kaszëbizną.
- C. mò w se znanczi jednégò òrtu kùlturë, je drãdži w òdbiërze.
- D. wëchòdò z òbrëmiô masowi kùlturë, je napisóny przë ùżëcym słowarzowi kaszëbiznë.

Zadanié 2. (0–1)

Jaką fónkcjã pełni pětanié zawiarté w trzecym akapice?

.....

.....

.....

Zadanié 3. (0–1)

Wëbierzë znanczi gatunkòwé analizowónégò tekstu. Pòdsztrëchnij JO – jeżlë ta znanka je w teksce, NIÉ – żlë ji ni ma.

1.	Wëstãpòwanié kòrbiónczi midzë bòhaterama.	JO	NIÉ
2.	Òbtaksowanié jaczégòs dokazu abò zdarzenia.	JO	NIÉ
3.	Wëstãpòwanié nòukòwi terminologie.	JO	NIÉ

Zadanié 4. (0–1)

Do kòzdegò słowa dopiszë antonim.

daleczy – .....

cëzy – .....

Zadanié 5. (0–2)

a) Wëbierzë pasownã odpòwiédz.

Zwrot *to smakô za wicy*, ùżëti w slédnym akapice, je

A. zapòzëczenim.

B. frazeòlogiznã.

C. żargònizmã.

D. wùlgarizmã.

b) W kònteksce slédnégò akapitu tekstu przelozë ten zwrot na pòlscki jãzëk.

.....

Zadanié 6. (0–1)

Napiszë, jaczé je nastawienié àutorczi do dokazu *Arbata*.

.....

.....

.....

Przeczëtôj tekst i wëkònôj zadania 7.–10. Òdpòwiescë dôwôj blós pò kaszëbskù.

Michôł Bùllmann
Ò przewwach

Môłi Bùllmann – kùli razy jem ju czuł to przezwëskò. Ë chòc jem w naszi familie dëcht wërosłi, to we wsë, a ju òsoblëwie westrzód starszych Kaszëbów, wiedno mie tak zwelë. Gwësno przez to, że długò bël jem nômlòdszim przedstòwcą ti dosc wiòldzi familie. Na zòczątkù drągò mie to bëło zrozniec, ale nie bëło co sã ò to sztridowac, bò wnetka kòzdi miòł jakąs swòjã przezwã. Dzysò ju to rozmiëjã i mësziã, że to je taczi nordowi zwëk.

Dzysdnia to sã ju zmieniwò, ale jesz nié tak dôwno na wiele kaszëbskich wsach mieszka colemało leno czile familiów. Za to skłòdajęcëch sã z dosc wiele lëdzy. Mòże jesz to ùzdrzec na Hélszczim Pòłòstrowie. Stòri szpòrt gòdò, że jak brifka w Jastarni zarëknie: „Móm lëst do Kònkòla”, to òtëmknie sã co drëdzé òkno. Do tegò chcemë téz pamiãtac, że Kaszëbi ùlubilë so niechtërne miona. Mòże tu wskazac taczé, jak: Józef, Tóna, Jón, Stasz, Michôł czë Gùst dlò chłopów, a dlò białk midzë jinyma: Łucjò, Agnes czë Éwa. Tej mësziã, że jak taczi brifka za drëdzim razã – nauczony na swòji felë – krziknie: „Móm lëst dlò Józefa Kònkòla”, to mòże nie òtemknie sã co drëdzé òkno, ale co trzecé abò co czwiòrté (gwësno jinaczi bëlobë, czejbë zarëknãł „Kònkòl, móm dlò waji òdjimk z szasëjowégò fotoradaru”). Stądka, jak sã zdòwò, wżãł sã zwëk nadòwaniò wszelejaczich przezwów, zdrobnieniów ë dodòwków.

Ne pierszé są, mësziã, nôcekawszé. Jak ju wiéta, pisze do waji Môłi Bùllmann, a wspomnióny brifka mòże sã zwac Pawłã Pòcztowim. Wszëtché przikładë są tuwò pròwdzëwé ë z zëcégò wzãté. Je jich téz dosc wiele. W wiesczim krómie mòże przedawac Renia Krómòwò, a kùpiac kòl ni np. Gùstk ze Szpëc Knérã (òsoblëwé znanczi wëzdratkù téz czãsto są zòczątkã przezwë), ë to prawie je jeden z przëmiarów dodòwkù do miona abò nôzwëska. Przewë nôczãszczi bierzã sã òd tegò, gdzie chtos mieszkò, czim sã zajimò abò kògò je sënã czë córkã. I tak mómë Tómkã Mlëcznika (mieszkajęcégò za mlëczarniã) Stòrëgò Zdunka (chłopa stòwiającégò piéczi, z wielelatnym doswiòdczenim) ë jesz Zochã Fërsztowã (córkã fërsztë, tj, lesnégò). [...]

Z taczima przezwëskama bëło mni drągò duńc, ò kògò jidze [...], ale doch jistnieją òne téz dzysò. Ë że są téz dosc szpòrtowné, mësziã, że Kaszëbóm sã widzą. Téż ni ma sã co òbrazac, a jak sã jaczës kòmùs nie widzy, tej wiedno mòże wërëchtowac cos, òd czëgò dostónie nowé. Mie mòje czësto pasëje.

Na spòdlim: M. Bùllmann, *Ò przewwach*, „Pomerania”, nr 3, 2013, s. 18.

Zadanié 7. (0–1)

Òkreslë trzë zdrzòdła, z jaczych mògã brac sã przezwë.

.....
.....

Zadanié 8. (0–1)

Do kòzdegò słowa dopiszë synonim.

drągò – .....
sztridowac – .....

Zadanié 9. (0–1)

W kónteksce 3. akapitu ószacuj prôwdzëwòsc pòdónëch niži scwierdzeniów. Pòdsztrëchnij P – jezlë zdanié je zgòdné, F – jezlë je niezgòdné.

1.	Co drëdži mieszkãnc Kaszëb mô swòjã przëzwã.	P	F
2.	Przëzwa nie zanólégò òd wëzdrzatkù.	P	F
3.	Sã rozmajité przëczënë nadòwaniò przëzwów.	P	F

Zadanié 10. (0–3)

Napiszë scygnienié tekstu sklòdajãcë sã z 40 – 60 słów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanié 11. (0–20)

Przëlòzë tekst na pòlsczi jãzëk.

„Chtëz z nas, bãdãcë môlim dzeckã, nie lëdòł slëchac rozmajitëch historiów z ùszlëch czasów, starkòwëch òpòwiòstków, bez znaczeniò jak wiele bëło w nich prôwdë abò straszeniò zmiërzajãcégò do ùdostaniò pòslësznotë. A rozmielë starkòwie taczé snëc kòrbiónczi, że do sklepu abò na górã, nawet przë zapòlonym widze czë swiécë ze strachù nie chcało sã jic, a cëz dopiërkù bütën ò cemnicã. [...] A pózni samémù przëchòdałë do głowë rozmajité rojitiwë, z jaczych bëła abò pësznò dziecnò zabawa, abò górz starszich i wënëkiwanié fifów i wëpków dobrze starszim znónyma metodama [...]. I tak pòmału młodi człowiek gubił z wiekã [...] swój szczestlëwi swiat dziecnëch ùmëslënków i stwòrów, chtërnégò nie ògraniczała nizòdnò nimòznota...”

B. Ùgòwskò, *Fantasy*, „Stegna”, nr 2, 2008, s. 2–3.

PRZEKLÔD

.....

.....

.....

.....

.....

taczé jak: pòchòdanié z Kaszub i kaszëbsczi jãzëk, coròz wikszò pòlskò nôrodnò swiãda, stara ò pòlskã kùlturã i zepsëtò germaniznã pòlaszëznã.

Derdowsczi, mającë dësżã artistë, w Czòrlińsczim pòdzywiòł sëmiennosc, akùratnosc, terminowòsc, a wiãc te znanci, jaczé wëmùsziwò i ùcwièrdzywò robòta w bankù. Dlò Derdowsczégò niezgarajacégò na lëczbë, rechùnczi i finanse, bël to swiat, chtërnégò do kùńca zëcò òn sã nie nauczil i nie rozmiòł. Czòrlińsczégò òdbiéròł òn jakno czarzelca, chtëren letkò rozmiéje pòslëgiwac sã nié leno zwielëcã, co jesz bëło do pòjimniãcò dlò Derdowsczégò, ale nawetka taczim kùnsztã, jak òbrechòwianié procentów i ùkòzywanié wòrtnotë dëtka w czasie. Czòrlińsczégò, człowieka ùłożonégò, pòcygała nonszalancjò i beztroska Derdowsczégò. Bël òn zadzëwòwóny jegò letkòscã pisaniò, òsoblëwie spòsobnoscã zapisywaniò wrazeniów w rimòwónëch wiorstkach. Miòł òn w ùwòżanim téz jiné spòsobnoscë Derdowsczégò, np. wëchwëtiwaniò dobrëch stronów i słabòtów drëchów, a téz wëmëszlaniò (natëchstopach!) i farwnégò òpòwiòdaniò hùmòresków i nieszlachùjacëch za pròwdã historijków. Z zòdroscã wzéròł òn, jak nen letkò przëjimòł swòje zëcowé niedarzënczi i w kòzdim jiwrze rozmiòł dozdrzec cos szpòrtownégò i wòtrnégò. Ùwòzòł òn spòsòb, w jaczi Derdowsczi wëpòwiòdòł sã kriticzno, a równoczasno zëczno ò swòjim chlebòdòwcë.

R. Robaczewsczi, *Wierzta dlò drëcha*, „Pomerania”, nr 4, 2014, s. 46.

Témat 2. Dokònòj przërównawczi interpretacji pòdònëch wièrztów. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówów.

Aleksander Labùda

Jesén

Lato szło ë jesén zòs
Do nas przëszła i sã błãdzy
I tak pò swòjémù rządzcy,
Òbnaziwò kròj nasz z kròs.

Smùtnò jesén wszãdze je.
Dozdrzeniałé w sadach brzadë
Czidò deszcz, czidają gradë,
A z drzew lëstë wicher rwie.

Brace, më ju sòdmi wiek
Jesmë do snu wcyg zybóny
Copiemë sã tak jak rek.

Le czej dëcha môsz ju w se;
Tej nasz kròj pòniewieróny
Wstónie – zëc na wieczi mdze.

A. Labùda, *Jesén*, [w:] *Dzëczé gãsë- antologiò kaszëbsczi pòezji (do 1990 r.)*, wyb. R. Drzëzdżòn, G. Schramke, Gdiniò 2004, s. 100.

Léon Heyke

W jesén

Szarodny wicher pòdmùchò
Na pòlu, przez bór i pò mòrzu,
W pòwiéwnëch ruchenkach rowarzą,
Pòrené chmùrë w przestwòrzu;
Kòmùdnosc kùrzi sã szarò
I brzedzi lata pòdmiwò
Jak òstrów dzinie w pòtokù,
Tak dzén sã nocą pòkriwò.

Ju czas nadchòdò spòczinkù
Zwierzãta do spikù sã kładą
I głãbòk w zemi zagrużdzą
Za wieczny ùdbë doradą;
Drzewiãta w gùniach różewëch
Do slédny brawãdë sã tulą
I wkrótce ze stroju wëzgloné
Do Matczy Rodë przëczulą.

Bùrgòce wicher, szëmòce
I chce òczennice wëbic,
Daremné są jegò zòlotë,
Zòkriw ni mòże wëzëbic;
Przë pierszim słuńca promiszkù,
Czej zymkù zaswitò swòbòda,
Tej w przesny kròsë wëstąpi
Do przesnégò zëcò przëroda.

L. Heyke, *W jesén*, [w:] *Swiat Kaszëbsczi. Kaszëbsczé pòezje i pòdania*, wst. D. Kalinowsczi, Gdiniò 2015, s. 135.

WYPRAWOWANIE

na temat nr.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)